

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-2-104 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 06-24/301-69
Karar Tarihi : 6.4.2006

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN.

B- RAPORTÖRLER : Murat ÇETİNKAYA, E. Ebru ÖZTÜRK

C- BİLDİRİMDE

BULUNAN

20

: Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Temsilcisi: Av. Işık Şensoy
Yakacık Yolu No:111 Kartal/İstanbul

D- TARAFLAR

: - Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Yakacık Yolu No:111 Kartal/İstanbul

- Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş. Bayileri

E- DOSYA KONUSU : Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile beş teşebbüs arasında kurulan bayilik ilişkisine muafiyet verilmesi talebi.

30

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 10.10.2005 tarih, 7121 sayı ile giren ve en son 1.3.2006 tarih ve 1243 sayılı yazı ile eksiklikleri tamamlanan başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4., 6. ve 8. maddeleri uyarınca düzenlenen 31.3.2006 tarih, 2005-2-104/MM-06-MÇ sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu, 3.4.2006 tarih ve REK.0.06.00.00-130/57 sayılı Başkanlık önergesi ile 06-24 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

40

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda, Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Trasin Elektronik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., Sintek Elektronik Trafik Sistemleri San. ve Ltd. Şti., SFA Otomotiv Mak. İnş. Pet. Elektrik Kırtasiye Gıda Tem. Mat. Mad. İthalat İhracat İç ve Dış Ticaret A.Ş. ve TKS Trafik Kontrol Sistemleri İnşaat Elektrik Elektronik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. arasında imzalan bayilik sözleşmesinin ve TANKES Trafik Sistemleri Elekt. Oto. İnş. Tur. Gıda Med. San. ve Tic. Ltd. Şti. ile aynı şartlar çerçevesinde kurulan bayilik ilişkisinin;

- i. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nden yararlanamayacağı,
- ii. Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde,
 - a. Bayilerin sözleşme ekinde kendilerine tahsis edilen bölgelerin dışında açılan ihalelere kesinlikle katılmamaları,

50

- b. Sözleşmenin, kaldırılmış olan sözleşme sonrası rekabet yasağına ilişkin 11.2. maddesinin, yenilenme aşamasında sözleşmelerden çıkarılması,
- c. Prim uygulamasının 4054 sayılı Kanun'u ihlal eder nitelikte, ihalelerden elde edilen gelirleri ve karları paylaşma amacıyla kullanılmaması,
- d. Geçmiş dönemde gerçekleştirilmiş olan rekabet ihlalleri de göz önüne alındığında, tanınan muafiyet süresi içerisinde, her yıl sonunda, Siemens tarafından, Siemens ve bayilerinin o yıl içinde katılmış oldukları ihalelerin, "ihaleyi açan birim, ihaleye katılan teşebbüsler, teşebbüslerin teklifleri, kazanan teklif sahibi" hakkındaki bilgileri de içerecek şekilde Rekabet Kurumu'na bildirilmesi

şartlarıyla, 2011 yılı sonuna kadar 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulabileceği ifade edilmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

60

H.1. Taraflar

H.1.1. Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Siemens)

Siemens, elektroteknik, elektronik, hassas mekanik, tıp tekniği, ulaşım tekniği, enformasyon, telekomünikasyon, veri ağları, akustik, aydınlatma, su, buhar, rüzgar, güneş, nükleer enerji gibi konularda ve enerji üretimi ve dağıtımı, bina ve endüstri otomasyon sistemleri, elektronik bileşenleri v.b. elektrik ve elektronik ile ilgili teknik alanlarda kullanılan sınai ürünlerin imalatı, imal ettirilmesi, ithalatı, ihracatı, toptan ve perakende ticareti, her türlü pazarlanması, dahili ve harici toptan ticareti ve dağıtımı, bu alanlarda tesislerin kurulması, tasarlanması, işletilmesi, bakımı ve modernizasyonu faaliyetleri ile iştigal etmektedir. Şirketin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

70

Tablo 1-Siemens ortaklık yapısı

Ortak adı	Payı (%)
Siemens AG	99,7
Dr. Nusret Arsel	0,2
Dr. A. Zafer İncecik	0,025
Süleyman İlden	0,025
Oğuz Tezel	0,025
Kaya Tütengil	0,025

Şirket yaklaşık 35 yıldır sinyal verici (trafik lambası) ve merkezi kontrol sistemleri (lambaların koordinasyonu) konusunda üretim, pazarlama, satış, ar&ge ve yazılım geliştirme alanlarında faaliyet göstermektedir.

H.1.2. Trasin Elektronik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Trasin)

1989 yılında kurulmuş olan Trasin, Kasım 2001 tarihine kadar trafik sinyalizasyon ürünleri alanında üretim yapan bir firma iken bu tarihten itibaren Siemens'in bayisi olarak faaliyet göstermektedir. Şirketin ortaklık yapısı aşağıdadır:

Tablo 2- Trasin ortaklık yapısı

Ortak adı	Sermaye oranı (%)
Hüseyin Bal	55
İsmail Bal	45

80

H.1.3. Diğer Bayiler

Aynı sözleşme Siemens ile;

- Sintek Elektronik Trafik Sistemleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sintek),
- SFA Otomotiv Mak. İnş. Pet. Elektrik Kırtasiye Gıda Tem. Mat. Mad. İthalat İhracat İç ve Dış Ticaret A.Ş. (SFA)
- TKS Trafik Kontrol Sistemleri İnşaat Elektrik Elektronik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (TKS)

90 arasında da imzalanmıştır. Bayilik sisteminde Tankes Trafik Sistemleri Elekt. Oto. İnş. Tur. Gıda Med. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Tankes) de bulunmaktadır. Ancak bu teşebbüsle sözleşme akdedilmemiştir.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

100 Dosya mevcudu bilgilere göre, Siemens ile bayileri arasında imzalanmış olan sözleşmede, sözleşmeye konu olan ürün ve sistemler; trafik kontrol sistemlerinin kurulmasında gerekli olan çeşitli elektronik cihazlar (yaya sinyal verici, oto sinyal verici, yaya butonu, master ssm vb.), bu cihazların parçaları (halojen ampul, master saat pili vb.), cihazların tamirinde kullanılan diğer cihazlar (master ssm tamiri, master mmi tamiri vb.), elektronik olmayan üniteler (ünite camı, ünite siperlik, ünite gövde vb.) ve bunların parçalarından (ünite cam contası vb.) oluşan çok sayıda ve çeşitte ürün ve sistem olarak sayılmaktadır.

110 Rekabet Kurulu tarafından trafik sinyalizasyon sektörüne ilişkin olarak yürütülen soruşturma sonucunda verilen 10.3.2005 tarih ve 05-13/156-54 sayılı Karar'da ilgili pazar trafik sinyalizasyon sistemleri olarak tanımlanmıştır. Bu Karar'da ve yukarıda da ifade edildiği üzere trafik kontrol sistemlerinin kurulmasında gerekli olan birçok ürün bulunmaktadır. Bu ürünler zaman zaman tek tek ürün bazında ihale edilebildiği gibi, genel itibarıyla danışmanlık, planlama ve kurulum aşamalarını içerecek şekilde bir bütün olarak da satılabilmektedir. Bu nedenle ilgili pazar "*trafik sinyalizasyon ürün ve hizmetleri*" olarak tanımlanmıştır. Bu pazarı oluşturan ürünlerin içinde de temel olarak sinyal üniteleri, kavşak kontrol cihazları ve ulaşım kontrol merkezleri ve bunlara ilişkin hizmetler bulunmaktadır.

H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

Pazarda faaliyet gösteren teşebbüsler tarafından trafik sinyalizasyon sistemlerinin ve bu sistemlerde yer alan ürünlerin satışının Türkiye sınırları içinde yapılması ve Türkiye içinde farklı bölgelerin birbirinden ayrı pazarlar olarak değerlendirilmesini gerektirecek unsurların bulunmaması nedeniyle, ilgili coğrafi pazar "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak belirlenmiştir.

H.2.3. Pazarın İşleyişi ve Siemens'in Pazardaki Konumu

120 Bildirime konu işleme ilgili dosyadaki bilgilere göre, Trafik sinyalizasyon sistemleri ve ürünlerinin alım satımı genel olarak ihaleler yoluyla gerçekleşmektedir. Söz konusu ihalelerde mal ve hizmet alımı başta belediyeler ve Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı birimler olmak üzere kamu idareleri tarafından yapılmaktadır. Bu ihalelere trafik sinyalizasyon ürünlerini üreten teşebbüslerin yanı sıra, bu ürünleri üretmemekle birlikte ihalelere müteahhit firma olarak giren teşebbüsler de katılabilmektedir.

130 Kurul'un yukarıda anılan Kararı'nda da belirtildiği gibi, bu ürünlerin üretimi Türkiye'de az sayıda teşebbüs tarafından gerçekleştirilmektedir. Bildirim formunda Siemens'in beş büyük rakibi olarak belirtilen teşebbüsler İSBAK, Sinyalizasyon, Buharalılar, Ultra ve On Elektronik'tir. Bunların yanı sıra trafik sinyalizasyon ürün ve hizmetlerinin üretimi ile işgal eden teşebbüsler arasında Ortadoğu Sinyalizasyon (Odisan) ve ledli ürünler alanında faaliyet gösteren Ortana da sayılabilir.

Pazarda trafik sinyalizasyon sistemlerinin üreticisi olmayan teşebbüsler de faaliyet göstermekte olup bu grupta yer alan teşebbüsler, söz konusu ürünleri önemli büyüklükte olanlarının yukarıda belirtildiği üretici teşebbüslerden almaktadır. Diğer bir alternatif temin kaynağı ise söz konusu ürünlerin ithal edilmesidir. Ancak, yapılan incelemeler neticesinde halihazırda söz konusu ürünleri tamamen doğrudan doğruya ithalat yolu ile temin ederek ihalelere katılan bir teşebbüs bulunmadığı anlaşılmıştır.

140 Bu çerçevede, trafik sinyalizasyon sistemleri ve bu sistemlerde kullanılan ürünlerin yer aldığı pazarda rekabet esas olarak iki aşamada gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi üretici aşamasında gerçekleşen rekabet olup, buradaki rekabet doğrudan doğruya ikinci aşamadaki rekabetin düzeyini de etkilemektedir. İkinci aşama ise ihalelerde gerçekleşen rekabet olup, bu aşamada anılan üretici firmalar ile birlikte, bu üretici firmalardan ve diğer kaynaklardan mal/hizmet temin eden (müteahhit) firmalar bulunmaktadır. İhaleler kapsamında söz konusu sistem ve ürünlerin kurulum, tadilat ve bakımı gibi hizmet unsurları da bulunabilmektedir.

Siemens ilgili pazarda faaliyet gösteren en büyük teşebbüstür. Bildirim formunda yer alan bilgilere göre, Siemens markalı ürünlerin son üç yıldaki yaklaşık pazar payları aşağıdaki gibidir:

150 Tablo 3- Siemens'in pazar payı

Yıl	Pazar payı (%)
2004	(.....)
2003	(.....)
2002	(.....)

H.3. Yapılan Tespitler ve Değerlendirme

H.3.1. Genel Değerlendirme

160 Başvuru konusu bayilik sözleşmeleri ve pazar yapısı Rekabet Kurulu'nun 10.3.2005 tarih ve 05-13/156-54 sayılı Kararı'nda ayrıntılı olarak incelenmiştir. Pazarın yapısında ve işleyişinde söz konusu Karar'da belirtilen hususlar geçerliliğini devam ettirmektedir. Rekabet Kurulu söz konusu Karar'da, bayilik sözleşmelerinin münhasır bölge tahsisi ve rekabet yasağı gibi hükümlerini göz önünde bulundurarak, sözleşmeleri 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal eder nitelikte bulunduğundan, Siemens'e ve Siemens'in o dönemdeki bayilerine bildirimde bulunmama cezası vermiştir. Bunun yanı sıra yine aynı Karar ile bayilik sözleşmelerinin ve sisteminin kurulması aşamasında gerçekleştirilen davranışlar ile ihalelerde yapılan eylemler nedeniyle Siemens'e ve bayilerine yine Kanun'un 4. maddesini ihlal etmeleri nedeniyle ayrıca idari para cezası uygulanmıştır.

Sözleşmenin konusu 1. maddede belirtilmektedir. Buna göre, bayilik sözleşmesinin konusu, sözleşme ekinde belirtilen ürünlerin bayiye tahsis edilen bölgelerde bayi tarafından satışlarıdır. Bayilik sözleşmeleri ile önceden birbirlerine ve Siemens'e rakip olan 4 teşebbüs¹ (Trasin, Sintek, SFA ve TKS) ve sisteme sonradan katılan Tankes,

¹ Kasım 2001 tarihinde Siemens'in 6 adet bayisi bulunmaktayken, bu bayilerden 2'si daha sonradan bayilik sisteminden ayrılmıştır.

170 kendilerine tahsis edilen bölgelerde münhasır bayi olarak belirlenmişlerdir. Siemens, sözleşmenin 1.2. maddesi uyarınca “sözleşme bölgesi içinde başka bir firmaya bayilik vermeyecektir” ve “bölgelere direkt satış yapmayacaktır”.

Siemens’in her bayi ile imzalamış olduğu sözleşmelerin ekinde bayilere tahsis edilen ve bayilerin aktif satış yapmakla yetkilendirildikleri bölgeler bulunmaktadır. Bildirim formunda yer alan bilgilere göre, mevcut durumda Siemens bayilerinin münhasır sorumluluğu altındaki bölgeler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo-4: Siemens Bayilerinin münhasır sorumluluğunda olan bölgeler

Bayiler	Münhasıran yetkilendirildiği iller
Trasin	Ardahan, Artvin, Bartın, Bursa, Hatay, Kars, Kayseri, Kilis, Malatya, Rize, Sivas, Tokat, Van, Yalova, Mersin, Ağrı
Sintek	Antalya, Bilecik, Giresun, Hakkari, Isparta, Kırklareli, Konya, Mardin, Osmaniye, Şırnak, Yozgat, Çorum, Karabük, Zonguldak
SFA	Bingöl, Bitlis, Çankırı, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, İzmir, Karaman, Kocaeli, Nevşehir, Niğde, Trabzon, Eskişehir
TKS	Aksaray, Afyon, Ankara, Batman, Diyarbakır, Düzce, Iğdır, Kırıkkale, Kırşehir, Kütahya, Manisa, K.maraş, Ordu, Sakarya, G.antepe, Muş
Tankes	Adana, Adıyaman, Aydın, Balıkesir, Bayburt, Çanakkale, Bolu, Samsun, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Ş.urfa, Uşak, Muğla, Amasya, Burdur, Kastamonu, Gümüşhane

Münhasır bölge tahsisinin yanı sıra sözleşme ile bayilere rekabet etmeme yükümlülüğü de getirilmektedir. Sözleşmenin “Rekabet Yasağı” başlıklı 11. maddesi şu şekildedir:

“11. Rekabet Yasağı

180 *11.1. BAYÍ, SIEMENS’in yazılı izni olmaksızın;*

11.1.1. Sözleşme’ye konu ürün ve sistemleri veya bunların parçalarını kendi başına değiştiremez,

11.1.2. Sözleşme’ye konu ürün ve sistemlerle veya bunların parçalarıyla –doğrudan veya dolaylı- rekabet eden orijinal veya taklit ürünleri satamaz, üretmez, satımına aracılık edemez, bunlarla rekabet edemez ve pazarlayamaz,

11.1.3. Sözleşmeye konu ürün ve sistemlerle beraber kullanılan veya onlara monte edilebilen veya eklenebilen ürünleri, direk ve trafik levhaları hariç, üretmez ve satamaz,

190 *11.1.4. Sözleşme’ye konu ürün ve sistemlerle iştirak edecek şekilde ayrı bir şirket kuramaz, bu ürün ve sistemlerle iştirak eden mevcut şirketlere ortak olamaz. BAYÍ şirket yapısında meydana gelecek pay sahibi değişikliklerini en geç 1 (bir) hafta içerisinde SIEMENS’e bildirecektir.*

11.2. 11. madde hükümleri, işbu Sözleşme’nin SIEMENS tarafından haklı nedenle feshi durumunda da Sözleşme’nin sona ermesinden itibaren 3 (üç) yıl süre ile geçerliliğini muhafaza edecektir.”

200 Bu maddeye göre bayilere sözleşme süresince ve sözleşme sona erdikten sonra 3 yıl boyunca bir rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmektedir. Sözleşme sonrasında uygulanacak olan 3 yıllık rekabet etmeme yükümlülüğü, yukarıda anılan soruşturma sürecinde Siemens tarafından kaldırılmıştır. Bu maddenin kaldırılması bayiler lehine bir düzenleme olduğu için Siemens tarafından tek taraflı olarak feshedilmiş ve durum o andaki bayilere ihbarname ile bildirilmiştir.

Anılan Rekabet Kurulu Kararı çerçevesinde ve yapılan tespit ve değerlendirmeler sonucunda, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içerdiği ortaya konulan bayilik sözleşmelerinin 2003/3 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği ile Değişik 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında olup olmadığı aşağıda değerlendirilecektir.

H.3.2. Grup Muafiyeti Açısından Değerlendirme

Rekabet Kurulu'nun 10.3.2005 tarih ve 05-13/156-54 sayılı Kararında;

- 210
- *"Esasen, oluşturulan bayilik yapısının ilgili ürün piyasasında değerlendirilmesi ile sözleşmelerin, yapıldığı anda, dikey değil yatay etkiler doğuran bir anlaşma niteliği taşıdığı,*
 - *Konunun tek bir teşebbüsün üretim faaliyetine son verip rakibinin bayisi haline gelmesinden ibaret olmadığı,*
 - *Ortada beraberce oluşturulan bir sistem bulunduğu,*
 - *Siemens'in piyasadaki rakibi konumunda bulunan çoğu üreticiye bayilik teklifinde bulunduğu,*
 - *Bayilik sisteminin Siemens'in ve bayilerin belirlediği (uzlaştığı) şartlar dahilinde teşekkül ettiği,*
 - *Sistemin temelinde yalnızca bayilik ağı kurmak değil, rakip olan üreticilerin bayi haline getirilmesinin yattığı,*
 - *Bu durumun birçok bayilik sisteminde görülmeyen (dönüşümlü bölge paylaşımı, havuz uygulaması, bölge dışı ihaleler için fiyat teklifi verilmesi vb.) bayilik koşulları ile de tespit edilebileceği,*
 - *Bu anlamda tek bir üretici teşebbüsün rakibinin bayisi olması değil, çok sayıdaki üreticinin (rakibin) aynı çatı etrafında toplanmasını temin eden sistemin sorgulandığı,*
 - *Tüm bayilerin eş zamanlı olarak üretim faaliyetlerine son vermelerinin nedeninin soruşturmanın konusunu oluşturan Siemens bayilik sistemi olduğu"*
- 220

ifade edilmektedir.

- 230
- Bu çerçevede, bayilik sisteminin oluşturulması aşamasında Siemens ile o dönemdeki bayilerin üretim açısından birbirlerine rakip olduklarına kuşku bulunmamaktadır. Mevcut durum itibarıyla Siemens'in 5 bayisinden 4'ü ile benzer bir ilişki devam etmektedir. Tankes ile de Siemens'in ihaleler açısından birbirlerine rakip olabilecekleri açıktır.

Bu noktada 2002/2 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği çerçevesinde aşağıdaki tespitleri yapmak mümkündür:

- 2002/2 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği'nin 2. maddesinin üçüncü fıkrasına göre:
"Rakip teşebbüsler arasında yapılan dikey anlaşmalar, bu Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanamaz."
- 240 Yine Tebliğin "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin (c) bendine göre:
"Rakip Teşebbüsler: Aynı ürün pazarında faaliyette bulunan veya bulunma potansiyeline sahip sağlayıcılardır. Ürün pazarı, anlaşma konusu mal veya hizmetler ile alıcılar açısından ürün özellikleri, fiyatları ve kullanım amaçları bakımından bunlarla değiştirilebilir ya da bunları ikame edebilir kabul edilen mal veya hizmetleri kapsar."

- 2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinin Açıklanmasına Dair Rekabet Kurulu Kararının (Kılavuzun) “Rakip Teşebbüsler Arasında Yapılan Dikey Anlaşmalar” başlıklı 1.3. maddesinde ise şu ifadeler yer almaktadır:

250 *“Tebliğ’in 2 nci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre, rakip teşebbüsler arasında yapılan dikey anlaşmalar, sadece bir istisnai durum haricinde, grup muafiyetinden yararlanmamaktadır. “Rakip teşebbüsler”in tanımı ise Tebliğ’in 3 (c) maddesinde yer almaktadır. Buna göre, aynı coğrafi pazarda faaliyet gösterip göstermediklerine bakılmaksızın, Türkiye’de aynı ürün pazarında faaliyette bulunan veya bulunma potansiyeline sahip sağlayıcılar rakip teşebbüs olarak değerlendirilmektedir. Halihazırda rakip mal üretmeyen, ancak söz konusu ürünün fiyatlarında göreceli olarak küçük ve sürekli bir artış olması durumunda 1 yıl içerisinde gerekli yatırımları yaparak piyasaya girebilecek teşebbüsler, söz konusu ürün pazarında faaliyet gösterme potansiyeline sahip teşebbüs olarak değerlendirilecektir. Herhangi bir teşebbüsün bu tür bir yatırım yaparak yeni bir pazara girme ihtimalinin olup olmadığı tespit edilirken teorik bir yaklaşımdan ziyade eldeki verilere dayanan gerçekçi bir yaklaşım ortaya konulacaktır. Örneğin, finansal gücü ne kadar büyük olursa olsun herhangi bir teşebbüs, halihazırda faaliyet gösterdiği ürün pazarlarıyla hiç bir ilişkisi olmayan başka bir pazar için potansiyel bir rakip olarak görülemeyecektir. Ancak, bu teşebbüsün söz konusu yeni pazara girmeyi planladığı açıkça biliniyorsa, o takdirde bu pazar için potansiyel bir rakip sayılacaktır.”*

260

Bu bilgiler çerçevesinde, mevcut bayilerin durumu düşünüldüğünde, bu bayiler ile Siemens’in ya üretim safhasında ya da ihale aşamasında birbirine potansiyel olarak (aynı zamanda bayilik sona erdikten sonra da) rakip oldukları kuşkusuzdur. Dolayısıyla başvuru konusu sözleşme anılan Tebliğ kapsamında değerlendirilemeyecektir.

270

H.3.3. Bireysel Muafiyet Açısından Değerlendirme

Başvuru konusunun 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilemeyeceğinin ortaya konulmasının ardından, bireysel muafiyet değerlendirmesi yapılması gerekmektedir. Bilindiği gibi 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesine göre Kurul, madde metninde belirtilen şartların tamamının varlığı halinde bireysel muafiyet kararı verebilir.

H.3.3.1. Muafiyet Şartları Açısından Değerlendirme

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik ve teknik gelişmenin sağlanması

280 Soruşturma döneminde, Siemens, bayilik sistemini oluşturmaktaki temel amacının müşterilerin tüm Türkiye çapındaki alıcılar olması sebebiyle merkezden kontrolün zor olması ve alım usulünün ihaleler olması sebebiyle ihalelerin takibinin güçlüğü olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık Karar’da Siemens’in bayilik sistemi içerisinde yer alan bayilerin Türkiye’nin değişik bölgelerinde değil, tamamının Ankara’da mukim olmalarına dikkat çekilmiştir. Siemens ayrıca tüm Türkiye çapındaki ihalelerin takip edilmesindeki zorluğu bayilik oluşumuna ilişkin ikinci temel gerekçe olarak ileri sürmüştür. Ancak, Karar’da ihalelerin Resmi Gazete’de yayımlandığı ve internetten de duyurulduğu, ihaleler ile ilgili internet sitelerinin bulunduğu, bunun dışında bayilerin tamamının Ankara’da mukim oldukları düşünüldüğünde, bayilerin de Siemens’e benzer yollar ile ihalelerin varlığından haberdar olduklarına yönelik tespitler yapılarak, bayilik sisteminin ihalelerin takibine getirdiği hiçbir yenilik bulunmadığı ifade edilmiştir. Bu çerçevede Siemens’in bayilik sistemi için ileri sürdüğü argümanların dayanaktan yoksun olduğu görülmüştür.

290

Bununla birlikte bir dikey ilişki açısından düşünüldüğünde söz konusu bayilik sistemi ile bir takım etkinliklerin yaratılmasının mümkün olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Şöyle ki; Bildirim Formunda da ifade edildiği gibi:

300 *“...ihaleye konu olan ürünlerin ve hizmetlerin satışı, sıradan emtianın alım-satımından farklıdır. Açılan ihalelerde, sadece ürünün satışı değil, sistemin kuruluşu ve çoğu zaman satış sonrası hizmetleri de kapsayan paket halinde teklif verilmesi gerekmektedir. Bayilik sistemimiz, bu hizmetlerin sağlıklı ve etkin biçimde verilmesini amaçlamaktadır ve bu nedenle de bölgesel münhasırlık tesis edilmiştir. Bölgesel münhasırlık sistemine göre her bayi kendi bölgesine yoğunlaşacak, bu bölgedeki ihaleleri takip edecek ve gerekirse kurduğu ürünün bakım ve servisini yerine getirecektir.*

İlgili pazarda hizmetlerin sunulmasında etkinliğin artırılması ve bu sayede tüketicinin azami faydayı sağlamasını amaçlayan bölgesel münhasırlık sistemimizin sağlıklı çalışabilmesi için, her bayinin kendisine tahsis edilen bölgede faaliyetlerini aktif olarak sürdürmesi zorunludur. ...”

310 Kurul Kararında ifade edilen hususlardan ayrı olarak, bildirim formunda ileri sürülen bu konular göz önüne alındığında, bayilik sisteminin hizmetlerin sunulmasında bir iyileşme ve gelişme sağlayacağı görülmektedir.

Bunun yanı sıra değerlendirilmesi gereken bir diğer konu, Siemens ile bayileri arasındaki teknolojik farklılıklar ve yeni teknolojilere hızlı bir şekilde ulaşabilme imkanıdır.

320 Siemens’in sözleşme akdettiği bayileri, üretici oldukları dönemde pazarda Siemens’e rakip olarak faaliyet göstermekle birlikte, Siemens kadar teknoloji yatırımı yapmaları söz konusu olmayan küçük ölçekte teşebbüslerdir. Nitekim soruşturma döneminde TKS’nin yaptığı savunmalarda *“Siemens’in teknolojik üstünlüğü nedeniyle Siemens ile TKS arasında bir rakiplik ilişkisi bulunmadığı”*; Sintek’in yaptığı savunmalarda *“Siemens’in sektörde lider olduğu, teknolojik yatırımlarının yüksek olduğu”* ifadeleri yer almaktadır. Aynı yönde, soruşturma döneminde Siemens’in bayisi olan EMT firmasının yetkilisi tarafından *“Bayilik konusu ürünlerde ihaleye Siemens markası ile girmenin avantajı söz konusu olduğu”*ndan, halen bayi olan Trasin tarafından da Türkiye’de sinyalizasyon konusunda idarelere sunulan ürün ve hizmetlerin kalite standardını yükseltmek amacıyla üretimi tamamen bıraktıklarından bahsedilmektedir.

Bu konu ile ilgili olarak, soruşturma döneminde Siemens tarafından Rekabet Kurumu’na gönderilen bir belgede yer alan;

330 *“Trafik sinyalizasyon sektöründe faaliyet gösteren firmalar ... olarak sayılabilir. Bu firmaların hepsinin ürün portföyünde kendi üretimleri olan sinyal verici ve kavşak kontrol cihazları mevcuttur. Sadece Siemens ve İsbak trafik kontrol bilgisayarı ürününe sahiptir ve sahada çalışan referansları mevcuttur.”*

şeklindeki ifadeler de ileri veya daha kompleks teknoloji gerektiren sinyalizasyon/trafik kontrol ürünlerinde Siemens ile bayiler arasında bir fark olduğunu destekler niteliktedir. Dolayısıyla Siemens’in elinde bulunan bu teknolojik farklılıklar da bayilik sistemi aracılığıyla ilgili pazara yansıtacaktır.

340 Ayrıca, Siemens’in teknoloji yoğun sektörlerde faaliyet gösteren uluslararası bir şirket olmasından kaynaklanan avantajları (örneğin, şirketin gerek merkezi gerekse dünyadaki diğer üniteleri tarafından gerçekleştirilen araştırma-geliştirme çalışmaları sonucunda elde edilen yenilik ve gelişmeler) pazarda bir talep olduğunda Türkiye’ye rahatlıkla yansıtılabileceği de düşünülmektedir. Bu talebin de özellikle Avrupa Birliği’ne

(AB) üyelik sürecinde Türkiye'deki trafik sinyalizasyon sistemlerinin AB standartlarına ulaştırılması çerçevesinde ortaya çıkması muhtemeldir.

Bu değerlendirmeler çerçevesinde, bayilik sözleşmeleri ile muafiyet değerlendirmesinin birinci şartı olan "malların üretim veya dağıtım ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik ve teknik gelişmenin sağlanması" koşulu gerçekleşmektedir.

b) Tüketicinin bundan yarar sağlanması

350 Trafik sinyalizasyon sistemleri ve ürünleri Karayolları ve belediyeler tarafından talep edilmektedir. Bu ürünler doğrudan doğruya nihai tüketiciye satışı yapılan ürünler değildir. Ancak, kamu idareleri tarafından talep edilen ve ihaleyi alan teşebbüsler tarafından kurulumu gerçekleştirilen bu sistemlerin minimum aksaklıkla ve dünyada ileri olarak kabul edilen standartlarda çalışması gibi hususlardan doğrudan doğruya faydalanacak olanlar tüketicilerdir.

Bu çerçevede (a) bendinde belirtilen yenilik ve gelişmeler neticesinde tüketiciler bundan yarar sağlayacaktır.

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

360 Bildirim formunda belirtildiği üzere Siemens markalı ürünlerin 2004 yılındaki pazar payları %20'dir. Başka bir ifadeyle pazarın %80'i rakip teşebbüslerin (özellikle İsbak'ın) kontrolü altındadır. Bayilik sistemi dışında kalan teşebbüsler, daha önceki yıllarda açılan birçok ihaleyi kazanan İsbak, Sinyalizasyon, Buharalılar, Ultra, Odisan ve pazara görece yeni giren On Elektronik'tir.

Bunun yanı sıra pazara giriş ve çıkış önünde ihale mevzuatında belirtilen kriterler dışında herhangi bir yasal veya fiili engel bulunmamaktadır.

Bu çerçevede ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmayacağı öngörülebilir.

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması

370 Bu şartın değerlendirilmesinde, Rekabet Kurulu'nun 05-13/156-54 sayılı Kararı'nda yer alan, bayilik sisteminin yanı sıra ihalelerde gerçekleştirilen eylemlere (danışıklı teklifler) ve havuz uygulamasına yönelik tespitlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Söz konusu Karar'da da tespit edildiği üzere bayilik sisteminde yer alan teşebbüsler tarafından bazı ihalelerde danışıklı teklifler vermek suretiyle rekabeti bozucu eylemler gerçekleştirilmektedir. Bu çeşit rekabet ihlallerinin önüne geçilebilmesini teminen, öncelikle bayilik sözleşmelerinde yer alan münhasır bölge uygulamasının etkili bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu nedenle bayilerin sözleşme ekinde kendilerine tahsis edilen bölgelerin dışında teklif vermeleri engellenmelidir. Bu sayede zaten az sayıda üretici teşebbüs bulunan ilgili pazarda markalar arası rekabet sağlanmış olacaktır. Ancak, bir bayinin kendi bölgesinde 380 açılmış olan bir ihalede yeterlik şartlarına haiz olmaması durumunda, Siemens tarafından belirlenecek başka bir bayinin söz konusu ihaleye girmesi sorun yaratmayacaktır. Bununla birlikte, herhangi bir ihaleye yalnızca bir Siemens bayisinin katılması rekabetin gereğinden fazla sınırlanmaması için gerekli bir şarttır.

Yine pazarda, üretici anlamında sınırlı sayıda teşebbüs bulunmasından kaynaklanan nedenlerle, sözleşme sonrasında herhangi bir rekabet yasağı olması durumunda da rekabet gereğinden fazla sınırlandırılmış olacaktır. Nitekim, sözleşme sonrası 3 yıl

olarak tespit edilen rekabet yasağı Siemens tarafından tek taraflı olarak kaldırılmıştır. Bununla birlikte gelecekte bir belirsizlik olmaması bakımından söz konusu değişikliğin sözleşmeye dercedilmesi uygun olacaktır.

390 Ayrıca, sözleşme ekinde yer alan ve bayilerin performanslarını artırmaya ve teşvik etmeye yönelik olduğu belirtilen prim uygulamasının, anılan soruşturmada tespit edildiği gibi, bayiler arasında koordinasyona yola açacak ve ihalelerden elde edilen gelirlerin ve karların paylaşımına dönüşecek şekilde uygulanmaması da gerekmektedir.

Söz konusu bayilik sözleşmesine ve sistemine tanınan muafiyetin mevcut bayilerle sınırlı tutulması da rekabetin gereğinden fazla sınırlanmaması için gerekli bir husustur.

H.3.3.2. Süre ve Ek Yükümlülükler Açısından Değerlendirme

400 Yukarıdaki bölümde değerlendirildiği üzere, Siemens ile Trasin, Sintek, SFA, TKS ve Tankes arasında kurulan bayilik ilişkisi 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen muafiyet şartlarının tamamını sağlamaktadır. Ancak söz konusu teşebbüslerin belirtilen ilgili pazarda daha önce rekabeti bozucu eylemlerde bulunmuş olmaları nedeniyle;

- Sözleşmelerin süresi 2006 yılının sonunda biteceği için, muafiyetin hem bu dönem için hem de sözleşmelerin yeniden imzalanacağı 5 yıllık dönemi kapsayacak şekilde verilmesi ve bu süre sonunda da gerektiği takdirde sözleşmelerin Rekabet Kurumu tarafından yeniden değerlendirilmesi gerektiği,
- 410 - Söz konusu sözleşmelere muafiyet tanınması durumunda, tanınan muafiyet süresi içerisinde, her yıl sonunda, Siemens tarafından, Siemens ve bayilerinin o yıl içinde katılmış oldukları ihalelerin, "ihaleyi açan birim, ihaleye katılan teşebbüsler, teşebbüslerin teklifleri, kazanan teklif sahibi" hakkındaki bilgileri de içerecek şekilde Rekabet Kurumu'na bildirilmesinin ilgili pazardaki davranışların ve yapının takip edilebilmesi açısından gerekli olduğu

kanaatine ulaşılmıştır.

I- SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre:

420 Siemens Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Trasin Elektronik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti., Sintek Elektronik Trafik Sistemleri San. ve Ltd. Şti., SFA Otomotiv Mak. İnş. Pet Elektrik Kırtasiye Gıda Tem. Mat. Mad. İthalat İhracat İç ve Dış Ticaret A.Ş. ve TKS Trafik Kontrol Sistemleri İnşaat Elektrik Elektronik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. arasında imzalan bayilik sözleşmesinin ve TANKES Trafik Sistemleri Elekt. Oto. İnş. Tur. Gıda Med. San. ve Tic. Ltd. Şti. ile aynı şartlar çerçevesinde kurulan bayilik ilişkisinin;

1. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nden yararlanamayacağına,
2. Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde,
 - a. Rekabeti bozucu nitelikte danışıklı teklifler verilmesine imkan vermeyecek şekilde bayilerin sözleşme ekinde kendilerine tahsis edilen bölgelerin 430 dışında açılan ihalelere katılmamaları,

- b. Sözleşmenin, kaldırılmış olan sözleşme sonrası rekabet yasağına ilişkin 11.2. maddesinin, yenilenme aşamasında sözleşmelerden çıkarılması,
- c. Prim uygulamasının 4054 sayılı Kanun'u ihlal eder nitelikte, ihalelerden elde edilen gelirleri ve karları paylaşma amacıyla kullanılmaması,
- d. Geçmiş dönemde gerçekleştirilmiş olan rekabet ihlalleri de göz önüne alındığında, tanınan muafiyet süresi içerisinde, her yıl sonunda, Siemens tarafından, Siemens ve bayilerinin o yıl içinde katılmış oldukları ihalelerin, "ihaleyi açan birim, ihaleye katılan teşebbüsler, teşebbüslerin teklifleri, kazanan teklif sahibi" hakkındaki bilgileri de içerecek şekilde Rekabet Kurumu'na bildirilmesi,
- e. Verilen bireysel muafiyetin yalnızca Siemens'in mevcut bayileriyle olan sözleşmeleri ile sınırlı kalması

440

şartlarıyla, 31.12.2011 tarihine kadar 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulabileceğine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.